

رفتار کنترل سرطان پستان از نگاه زنان: یک پژوهش کیفی

دکتر می نور لمیعیان^۱ - دکتر علیرضا حیدرنیا^۲ - دکتر فضل اله احمدی^۳ -
دکتر سقراط فقیه زاده^۴ - دکتر مریم آگیلار وفایی^۵

چکیده

زمینه و هدف: سرطان پستان شایعترین سرطان زنان در ایران است. تشخیص زودرس این بیماری در موفقیت آمیز بودن درمان، کاهش میزان مرگ و میر، کاهش بار بیماری و هزینه‌های درمانی ناشی از تشخیص دیرهنگام آن بسیار مؤثر است. در کشور ما، علل عمده مرگ و میر و سایر پیامدهای ناگوار این بیماری ناشی از مراجعه دیر هنگام زنان است. تاکنون چگونگی این رفتار بررسی نشده است. این تحقیق به منظور انجام مطالعه‌ای کیفی برای روشن‌سازی مفهوم کنترل و پیشگیری از سرطان پستان و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر آن روی زنان شهر تهران انجام گردید.

روش تحقیق: تحقیق با طراحی رویکرد کیفی و به روش Grounded Theory بر روی زنان در یک طیف گسترده و با انتخاب نمونه‌ها به صورت هدفمند انجام شد و مفهوم کنترل و پیشگیری بیماری سرطان پستان از طریق مصاحبه‌های عمیق نیمه‌سازمان یافته (گروهی و فردی) بررسی گردید. جمع‌آوری داده‌ها آن قدر ادامه یافت تا اشباع داده‌ها حاصل گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مقایسه‌ای مداوم انجام شد.

یافته‌ها: تحقیق بر روی ۳۱ نفر زن در سنین $49 \pm 8/05$ سال، شامل $54/8\%$ شاغل، $45/1\%$ خانه‌دار، $48/3\%$ با سطح تحصیلات متوسط و 27% متأهل، انجام شد. دو روند مؤثر بر رفتار زنان در قالب عوامل فردی به عنوان روند تعیین‌کننده رفتار کنترل سرطان پستان و عوامل اجتماعی به عنوان موارد تأثیرگذار بر این رفتار شناسایی شدند. سه مقوله نگرش نامطلوب نسبت به رفتار، درک ناکافی از خطر و ناکارآمدی درک‌شده از داده‌ها استحصالی گردید. مفاهیم مذکور همان موانع و ناکامی‌هایی هستند که در فرایند رفتار کنترل سرطان پستان با تصویر رفتار منفعلی ممکن است بروز کند.

نتیجه‌گیری: کنترل مفهومی چندبعدی و دارای ابعاد و زمینه‌های فردی و اجتماعی است اما درجه انتخاب ارادی فردی بالاست؛ پس از تجزیه تحلیل نهایی داده‌ها، نگرش نامطلوب نسبت به کنترل و پیشگیری از سرطان پستان به عنوان متغیر مرکزی و ترغیب آگاهانه برای اصلاح آن تشخیص داده شد. ارتقای سلامت زنان که نیمی از جمعیت فعال کشور را تشکیل می‌دهند، از ملزومات توسعه پایدار به شمار می‌رود و تدوین راهکارهای مناسب به منظور هوشیارسازی نسبت به تهدیدات سلامتی، رسالت آموزش بهداشت می‌باشد. لازمه برنامه‌ریزی مؤثر آموزشی در این زمینه توجه به ساختار نگرش زنان می‌باشد و به نظر می‌رسد بررسی‌های کیفی بهتر از روشهای کمی می‌توانند موقعیتهای رفتاری را تبیین و به طراحی مداخلات آموزشی کمک نمایند. استخراج مفهوم کنترل و پیشگیری از سرطان پستان به روشهای کمی متداول و مقایسه آن با نتایج این تحقیق پیشنهاد می‌شود.

واژه‌های کلیدی: واژگان کلیدی: سرطان پستان؛ گراند تئوری؛ ترغیب؛ نگرش؛ آموزش سلامت

مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند (دوره ۱۵؛ شماره ۳؛ پاییز ۱۳۸۷)

دریافت: ۱۳۸۶/۰۷/۰۷ پذیرش: ۱۳۸۷/۰۲/۱۷

^۱ نویسنده مسؤل؛ دکترای آموزش بهداشت، استادیار گروه آموزشی مامایی، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

آدرس: بزرگراه جلال آل احمد - دانشگاه تربیت مدرس - گروه آموزشی مامایی - کدپستی ۴۸۳۸-۱۴۱۵۵

تلفن: ۰۲۱-۸۲۸۸۳۸۰۹؛ نمابر: ۰۲۱-۸۸۰۰۳۰۳۰؛ پست الکترونیکی: lamyianm@modares.ac.ir

^۲ دانشیار گروه آموزش بهداشت، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

^۳ دانشیار گروه پرستاری، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

^۴ استاد گروه آمار حیاتی، دانشکده علوم پزشکی دانشگاه تربیت مدرس

^۵ دانشیار گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس